

اهمیت توجه به نیازهای غذایی ماهیان تزئینی

محمد حسین خانجانی^۱، ناظم اربابی^{۱*}، مسلم شریفی نیا^۲

*nazemsarkouri@gmail.com

۱- گروه علوم و مهندسی شیلات، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه جیرفت، جیرفت، کرمان، ایران
 ۲- پژوهشکده میگوی کشور، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بوشهر، ایران

تاریخ پذیرش: فروردین ۱۳۹۹

تاریخ دریافت: دی ۱۳۹۸

چکیده

آگاهی از نیازهای غذایی ماهیان زینتی جهت دستیابی به عملکرد بهتر رشد و تولید امری ضروری است. در سالهای اخیر اطلاعات تغذیه‌ای در مورد برخی گونه‌های آکواریومی بدست آمده است. همچنین در برخی مواقع اطلاعات تغذیه‌ای این ماهیان از نتایج بدست آمده از ماهیان پرورشی قابل استخراج است. داشتن یک فرمول غذایی صحیح از نیازهای تکمیلی ماهیان آکواریومی سبب بهبود قابلیت هضم مواد مغذی، تامین نیازهای متابولیک، کاهش هزینه‌های نگهداری، آلودگی آب و در عین حال غذایی با فرمول کامل اهداف آبی‌پروری پایدار را دنبال می‌کند. تاکنون خوراک‌های مختلفی از قبیل پودر شیر، ورقه‌ها، ضایعات کشتارگاهی، غذاهای خشک و انواع غذاهای زنده شامل روتیفرها، ناپلی آرتمیا، موینا، دافنی، سریودافنی و جلبک‌ها به طور گسترده در تغذیه ماهیان آکواریومی استفاده شده است که هر کدام ارزش غذایی و تولیدی خاص خود را دارد. با توجه به اینکه رنگ آمیزی گونه ماهی زینتی در تجارت این ماهیان حائز اهمیت است، افزودن رنگدانه‌ها و کارتنوئیدها به جیره غذایی ماهیان آکواریومی توصیه می‌شود. هدف از مطالعه حاضر بررسی نیازهای غذایی خاص برای بهبود تولید و در نتیجه، پرورش اقتصادی‌تر ماهیان زینتی است.

کلمات کلیدی: ماهیان زینتی، پروتئین، ویتامین، جیره غذایی، کارتنوئید

¹ Flakes

مقدمه

تولید و تجارت ماهیان آکواریومی یک فعالیت سودآور در آبی پروری است. ماهیان آکواریومی شامل گونه‌های دریایی و آب شیرین با موفقیت قابل پرورش هستند (خانجانی، ۱۳۹۸). گونه‌های محبوب شامل دیسکوس (*Symphysodona equifaciatus*)، گویی (*Poecilia reticulata*)، دم شمشیری (*Xiphophorus helleri*)، مولی (*Poecilia latipinna*) و ماهی قرمز (*Carassius auratus*) می‌باشند. به رغم اهمیت اقتصادی تجارت ماهیان آکواریومی، اطلاعات تغذیه‌ای این ماهیان ناچیز است و اغلب نتایج در این زمینه از تغذیه ماهیان پرورشی استخراج شده است (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011). در بین ماهیان آکواریومی آب شیرین ماهی گویی و طلائی و در ماهیان آکواریومی آب شور دلقک ماهی (*Clownfish*)، *Amphiprion percula*) در مطالعات تغذیه‌ای به عنوان مرجع قرار می‌گیرند (Sales and Janssens, 2003). در شرایط طبیعی، ماهیان می‌توانند میزان مصرف و نیاز غذایی خود را تنظیم و حفظ کنند، تنظیم نیازهای غذایی و احتمال کمبودهای غذایی هنگامی مشاهده می‌شود که ماهی در شرایط پرورش مصنوعی قرار می‌گیرد (Lovell, 2000). فاکتورهای مختلفی وجود دارند که نیازهای غذایی را در ماهیان متمایز می‌کنند. ماهیان مواد معدنی را به کمک آبشش‌های خود جذب می‌کنند و برخی از ماهیان به اسیدهای چرب غیر اشباع و ویتامین C در جیره نیاز دارند. نیازهای غذایی ماهیان آکواریومی نسبت به ماهیان پرورشی کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011). یکی از مزایای ماهیان زینتی نسبت به ماهیان پرورشی آن است که به مقدار کمی از مواد غذایی نیاز دارند. برای مثال، ماهی آکواریومی نئون تترا (*Paracheirodon innesi*) به ۳/۸ میلی‌گرم غذا در روز به ازاء هر گرم وزن بدن و ماهی گلدفیش به ۲۵/۷۹ میلی‌گرم غذا در روز به ازاء هر گرم وزن بدن نیاز دارند (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011). مقادیر پروتئین و اسیدهای آمینه، چربی و اسیدهای چرب ضروری، کربوهیدرات‌ها، مواد معدنی، ویتامین‌ها و افزودنی‌های خوراکی شامل رنگدانه‌ها، کاروتنوئیدها و ... بایستی در جیره غذایی

ماهیان آکواریومی به خوبی گنجاده شود تا منجر به بهبود عملکرد رشد و تولید گردد (Sales and Janssens, 2003). مواد افزودنی خوراکی به عنوان مواد غیر مغذی یا اجزاء غیر مغذی مواد تشکیل دهنده تعریف شده‌اند که در جیره غذایی از آنها به منظور تأثیرگذاری بر خواص فیزیکی یا شیمیایی رژیم غذایی یا تأثیر بر عملکرد آبزیان یا کیفیت محصولات حاصل از آنها استفاده می‌شوند (Dawood et al., 2017). کاروتنوئیدها از جمله مواد افزودنی هستند که برای شکل‌گیری و بهبود رنگ‌پذیری در ماهیان زینتی ضروری هستند. هدف از مطالعه مروری بررسی اطلاعاتی در زمینه تغذیه ماهیان آکواریومی با تأکید بر نیازهای غذایی آنها می‌باشد.

پروتئین و اسیدهای آمینه

سطح بهینه پروتئین جیره جهت رشد و بهبود عملکرد تولید در آبی پروری ماهیان آکواریومی حائز اهمیت است. میزان نیاز به پروتئین خام در بسیاری از گونه‌های ماهی به طور کلی در دامنه ۵۵-۲۵ درصد متغیر است (N.R.C. 1993). در جدول ۱ نیاز پروتئینی برخی از ماهیان آکواریومی ارائه شده است.

اسیدهای آمینه به عنوان اجزاء تشکیل دهنده پروتئین بر اساس توانایی بدن در ساختن آنها و برآورده کردن نیازهای متابولیک به اسیدهای آمینه ضروری و غیرضروری تقسیم بندی می‌شوند. گونه‌های آبزیان به ده اسید آمینه ضروری شامل: آرژنین، هیستیدین، ایزولوسین، لوسین، لیزین، متیونین، فنیل آلانین، ترئونین، تربیتوفان و والین نیاز دارند. ماهی آکواریومی گلدفیش نیاز به اسیدهای آمینه ضروری بیشتری در جیره غذایی نسبت به مارماهی ژاپنی، کپور معمولی، گربه ماهی و چینوک سالمون دارد (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011).

اسیدهای آمینه به عنوان جذاب کننده و محرک ایمنی به جیره غذایی نیز افزوده می‌شوند (Dawood et al., 2017) که منجر به افزایش مقاومت به بیماری‌ها و تقویت سیستم ایمنی می‌گردد. مقایسه میزان پروتئین بین گونه‌های ماهی پیچیده است بطوری که این میزان با توجه به اندازه و مرحله زندگی، فرمول بندی جیره غذایی و شرایط پرورش ماهی

پیچیده است. در ماهی آکواریومی *Barbodes altus* میزان پروتئین بهینه در جیره غذایی ۴۱/۷٪ با تاثیر مثبت بر افزایش وزن گزارش شده است.

جدول ۱: مقدار نیاز به پروتئین در برخی از گونه های ماهیان آکواریومی

مقدار پروتئین مورد نیاز	وزن (گرم)	نام انگلیسی	نام علمی
۲۹٪	۰/۲	Goldfish	<i>Carassius auratus</i>
۴۰/۸۱٪	۰/۲۸	Redhead cichlid	<i>Cichlasoma synspilum</i>
۳۰-۴۰٪	۰/۱	Guppy	<i>Poecilia reticulata</i>
۳۰٪	۰/۹-۰/۸	Swordtails	<i>Xiphophorus helleri</i>

می شود و از پروتئین ذخیره شده در بدن برای کمبود پروتئین برای رشد و توسعه تخمک استفاده می شود (Chong et al., 2004). در مطالعه Afzal Khan و همکاران (۲۰۰۵) مشخص شد که ماهیان تغذیه شده با جیره حاوی پروتئین کمتر میزان پروتئین کمتری در تخم دارند. به طور مشابه، حجم تخمدان نیز در ماهیان تغذیه شده با ۲۰٪ پروتئین، کمتر می باشد که در نتیجه توسعه اووسیت ها نیز ضعیف و مشکل می باشد. ولی ماهیان تغذیه شده با ۳۰٪ پروتئین شاخص کبدی بالاتری نشان می دهند که احتمالاً مکانیسمی برای بهبود فرآیند ویتلوژنز می باشد (Ling et al., 2006). ماهی آکواریومی دیسکوس به دلیل گوشتخوار بودن نیاز به پروتئین بالایی در جیره غذایی دارد (Chong et al., 2000). از منابع پروتئینی از قبیل کازوئین، پودر ماهی و ضایعات کشتارگاهی در تغذیه این ماهی استفاده می شود. استفاده از ضایعات کشتارگاهی و پودر ماهی به عنوان منابع پروتئین حیوانی در جیره غذایی ماهیان زینتی برای ساخت خوراک های مرطوب استفاده می شود (Chong et al., 2002). خوراک های مرطوب به دلیل آلودگی بالایی که ایجاد می کنند، کمتر مورد استفاده قرار می گیرند. امروزه پروتئین های گیاهی از قبیل کنجاله سویا به دلیل داشتن پروتئین زیاد در ساخت جیره غذایی ماهیان زینتی استفاده می گردد که نتایج رضایت بخشی با تولید بهینه داشته است.

لپیدها و اسیدهای چرب ضروری

لپیدها منبع مهم انرژی و اسیدهای چرب هستند که برای رشد بهینه و بقاء ماهی ضروری هستند. نیاز گونه های ماهی به اسیدهای چرب امگا ۳ و امگا ۶ متفاوت است (Lovell, ۵۳

هنگامی که میزان پروتئین در حدود ۵۰٪ در جیره غذایی در نظر گرفته شد، کاهش قابل توجهی در وزن بدن به دلیل محدودیت ماهی در استفاده از پروتئین و کاهش راندمان خوراک مشاهده گردید (Elangovan and Shim, 1997). نوع منبع پروتئین نیز عامل مهمی است که بایستی در فرمولاسیون جیره غذایی مورد توجه قرار گیرد. در مطالعه Sealey و همکاران (۲۰۰۹) مشخص شد در ماهی زینتی تترا نتون، هنگامی که از منبع پروتئینی حیوانی در جیره آن استفاده می شود، عملکرد بهتری نسبت به پروتئین گیاهی دارد. از سوی دیگر، استفاده از پروتئین های گیاهی نسبت به پروتئین های حیوانی در تغذیه ماهیان منجر به کاهش هزینه های تولید می گردد. مرحله زندگی نیز بر میزان نیاز پروتئین تاثیر می گذارد. برای مثال، جوونایل های ماهی آکواریومی گلدفیش میزان نیاز پروتئین (۲۹٪) آن کمتر از دوره لاروی (۵۳٪) است (Lochmann and Phillips, 1994). در مرحله لاروی به دلیل رشد سریعتر لاروها در یک دوره کوتاه تر، نیاز به پروتئین بیشتری در جیره می باشد. گونه های خانواده Poeciliidae شامل گوپی، مولی، دم شمشیری و پلاتی از محبوب ترین ماهیان زینتی هستند که در سنگاپور، مالزی، اندونزی، تایلند، هند و چین تولید می شوند. تغذیه مناسب مولدین عاملی مهم در عملکرد تولید مثل در اکثر گونه های ماهی در نظر گرفته می شود. در ماهی دم شمشیری مولدین تغذیه شده با ۳۰٪ پروتئین همآوری نسبی بالاتر و بقاء بالاتری در دوره لارو نشان دادند (Chong et al., 2004).

سطح پروتئین کمتر از ۲۰٪ در ماهی دم شمشیری منجر به تجمع کمتر پروتئین در بافت ماهیچه و بافت های تخمدان

شاخصی مفید برای عملکرد تولید مثل می‌باشد. افزایش چربی جیره غذایی از ۸٪ به ۱۶٪ منجر به بهبود عملکرد رشد در ماهی دم شمشیری می‌شود (Ling et al., 2006). اغلب غذاهای زنده از قبیل کرم توبی فکس، ناپلی آرتمیای، لارو حشرات و ضایعات کشتارگاهی (کبد و قلب گاو و گوسفند) منابع مناسبی از چربی‌ها هستند که منجر به بهبود عملکرد تولیدمثل و بلوغ می‌گردد (Chong et al., 2002). در جدول ۲ اسیدهای چرب ضروری در برخی از انواع غذاهای زنده و ضایعات کشتارگاهی ارائه شده است که به‌عنوان منابع مهم چربی برای ماهیان آکواریومی هستند.

گونه‌های آب شیرین به اسید لینولئیک (18:2 n-6) و اسید لینولنیک (18:3 n-3) احتیاج داشته در حالیکه گونه‌های دریایی بیشتر به ایکوزا پنتانویک اسید (20:5 n-3) و دیکوزا هگزانویک اسید (22:6 n-3) احتیاج دارند (N.R.C., 1993). چربی‌های حیوانی دریایی و برخی چربی‌های گیاهی منبع اصلی لیپیدها در غذاهای ماهی هستند. هزینه بالا و اکسیداسیون سریع چربی‌های حیوانی دریایی موجب شده است که از منابع جایگزین از قبیل چربی‌های گیاهی استفاده گردد. در مطالعه Ling و همکاران (۲۰۰۶) مشخص شد که محتوای چربی عضلات به عنوان منبع لیپید موجود در تخمدان عمل می‌کند که به عنوان

جدول ۲: مقادیر اسیدهای چرب ضروری در غذاهای زنده و ضایعات کشتارگاهی مورد استفاده در تغذیه ماهیان آکواریومی. به صورت میلی گرم در ۱۰۰ میلی گرم وزن خشک آورده شده است (Velasco-Santamaría, and Corredor-Santamaría., 2011).

	کرم خونی	کرم خاکی	آنتن منشعب - موینا	کبد گاو	قلب گاو
18:2n-6	۱/۴۳	۰/۱۱	۰/۱۱	۱/۵۶	۱/۷۱
18:3n-3	۰/۶۴	۰/۲۲	۰/۱۶	۰/۲۲	۰/۵۱
20:4n-6	۰/۱۹	۰/۱۰	۰/۰۴	-	۰/۲
20:5n-3	۰/۳۳	۰/۰۹	۰/۰۷	-	۰/۱۱
22:6n-3	-	-	-	-	۰/۳۳

تحریک استفاده کارآمد از گلیکوژن ذخیره شده در کبد می‌شود (Hemre et al., 2002). بیشتر ماهیان آکواریومی گیاه خوار مثل گلدفیش و ماهی کوی از گیاهان ریز و میکروفلورا تغذیه می‌کنند. در نتیجه، دارای توانایی تجزیه کربوهیدرات‌های پیچیده می‌باشند. قابلیت هضم کربوهیدرات در گونه‌های مختلف ماهیان آکواریومی متفاوت است بطوری که در ماهی گلدفیش حدود ۷۰٪ و در ماهی گورامی مهتابی (*Trichogaster microlepis*) کمتر از ۵۰٪ است.

مواد معدنی

ماهیان می‌توانند مواد معدنی مورد نیاز خود را از طریق آبشش و اپیتلیوم روده جذب کنند. میزان مواد معدنی مورد نیاز در ماهیان آکواریومی متفاوت است بطوری که در ماهی گویی میزان نیاز به ماده معدنی منیزیم برای رشد مطلوب ۵۴/۰ گرم به ازاء هر کیلوگرم جیره غذایی است. مهمترین مواد معدنی شامل: کلسیم، فسفر، مس، ید، آهن، منیزیم، منگنز،

کربوهیدرات

نیاز ماهیان به کربوهیدرات به عنوان یک منبع انرژی ارزان تر نسبت به پروتئین و چربی حائر اهمیت است. کربوهیدرات در مخاط روده هیدرولیز شده و تولید مونوساکاریدهای مثل گلوکز می‌کند. اطلاعات در مورد استفاده از کربوهیدرات در جیره غذایی ماهیان آکواریومی محدود است. گونه‌های گیاه‌خوار نسبت به گونه‌های گوشت‌خوار از کربوهیدرات بهتر استفاده می‌کنند. افزایش میزان نشاسته بالای ۱۰ درصد در جیره غذایی ماهیان گوشت خوار سبب کاهش مصرف خوراک و توانایی ماهی در کنترل غلظت گلوکز می‌شود. کربوهیدرات در چرخه فسفات پنتوز برای تولید NADPH مهم می‌باشد که برای بیوسنتز اسید چرب ضروری است. بنابراین، کربوهیدرات به عنوان پیش نیاز لیپوژنز در نظر گرفته می‌شود و سبب تحریک ذخیره چربی می‌گردد. برای مثال، در دماهای پایین‌تر چرخه پنتوز در برخی از گونه‌های ماهی فعال می‌شود و در گونه‌هایی که برای مدتی دسترسی به غذا ندارند، سبب

اسکولیوز و لوردوز است (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011). در جدول ۳ نیاز به مواد معدنی در برخی ماهیان آکواریومی ارائه شده است.

در مطالعه Fracalossi و همکاران (۱۹۹۸) مشخص شد فقدان آسکوربیک اسید در جیره غذایی ماهی آکواریومی اسکار (Astronotus ocellatus) سبب کاهش وزن و ناهنجاری‌های موجود در غضروف‌های بدن از جمله آبشش و ستون مهره‌ها به علت کاهش میزان کلاژن می‌شود و بیان کردند، میزان ۲۵ میلی‌گرم آسکوربیک اسید به ازاء هر کیلوگرم جیره غذایی برای جلوگیری از علائم بالینی کمبود ویتامین C کافی می‌باشد. مطالعات مختلف نشان داده است، کمبود ویتامین C علائم منفی بر رشد ماهیان آکواریومی دارد (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011).

در ماهی آکواریومی آنجل نیاز به ۳۶۰ میلی‌گرم آسکوربیک اسید به ازاء هر کیلوگرم جیره غذایی می‌باشد. مقادیر کمتر از ۱۲۰ میلی‌گرم منجر به کاهش ذخیره ویتامین C در کبد می‌گردد. ماهیان آکواریومی اسکار و سچلاید نیاز ویتامین C در آنها کمتر از ماهی آکواریومی آنجل می‌باشد. در جدول ۴ نیاز سه گونه ماهی آکواریومی به ویتامین C ارائه شده است. در جیره غذایی ماهیان آکواریومی اسید اسکوربیک به صورت آسکوربیک اسید فسفات وجود دارد. منابعی از اسید اسکوربیک که نسبت به اکسیداسیون پایدارتر و مقاوم‌تر هستند، عبارتند از L-ascorbic-2-sulphate، ascorbic-2-glycoside و ascorbate-6-palmitate. با این حال، انتخاب نوع منبع ویتامین C به رژیم غذایی، اندازه ماهی، گونه‌های ماهی پرورش یافته و هزینه آن بستگی دارد.

جدول ۴: مقادیر ویتامین C مورد نیاز در گونه‌های مختلف

نام علمی گونه	وزن اولیه (گرم)	ویتامین C (mg/kg)
<i>Cichlasoma urophthalmus</i>	۰/۱۶	۴۰
<i>Astronotus ocellatus</i>	۲۹/۱	۲۵
<i>Pterophylum scalare</i>	۱/۱۲	۳۶۰

کاروتنوئیدها و نقش آنها در بهبود رنگ ماهیان زینتی

سلنیوم و روی می‌باشد. در بین مواد معدنی معمولاً فسفر در رشد، استخوان‌سازی، متابولیسم لیپید و کربوهیدرات دخیل است و حضور آن در جیره غذایی ضروری است. از علائم بالینی کمبود فسفر در ماهیان آکواریومی، کاهش اشتها و

جدول ۳: نیاز به مقادیر مواد معدنی در ماهیان آکواریومی در اندازه‌های مختلف (Sales and Janssens, 2003)

درصد نیاز در جیره غذایی	اندازه ماهی (گرم)	نام فارسی	نام علمی	مواد معدنی
۰/۵۲	۰/۳۳	تایگر بارب	<i>Barbus tetrazona</i>	فسفر
۰/۵۳-۱/۲۳	۰/۲۴	گویی	<i>P. reticulata</i>	فسفر
۰/۰۰۸	۴ هفته ای	گویی	<i>P. reticulata</i>	آهن
۰/۰۵۴	۰/۱۷	گویی	<i>P. reticulata</i>	منیزیوم
۰/۰۱	۰/۲۵	گویی	<i>P. reticulata</i>	روی

ویتامین‌ها

بیشتر گونه‌های ماهیان آکواریومی به مکمل‌های ویتامینی نیاز دارند که با توجه به نوع گونه، اندازه ماهی، میزان مواد غذایی، عوامل محیطی و وضعیت بهداشتی متفاوت است. در بین ویتامین‌ها، ویتامین‌های E و C به دلیل توانایی آنها در کاهش واکنش استرس در ماهی، آنتی‌اکسیدان محسوب می‌شوند (Ortuno et al., 2003). ویتامین C در بسیاری از فرآیندهای متابولیک از جمله سنتز کلاژن (ترمیم بافت)، محافظت از غشاء سلولی، جذب فلزات و سم زدایی از عوامل بیگانه زیستی بسیار مهم است. اسید اسکوربیک به عنوان منبع مکملی ویتامین C محسوب می‌شود. کمبود آن در جیره غذایی ماهی می‌تواند سبب ایجاد ناهنجاری در جراحات‌های پوستی، فک، لوردوز، کاهش رشد و خونریزی در چشم‌ها و باله‌ها شود. علاوه بر این، فرسایش پوست و باله‌ها، آگزوفتالمی، تورم شکم و رنگ تیره بدن در ماهیان سچلاید *Cichlasoma urophthalmus* گزارش شده است (Velasco-Santamaría and Corredor-Santamaría, 2011).

گلبرگ‌های گل جعفری و لاکتوباسیلوس به میزان ۵ میلی‌گرم بر کیلوگرم) در تغذیه ماهی آکواریومی گلدفیش مورد استفاده قرار گرفت که مشخص شد گلبرگ‌های گل رز موثرترین کاروتنوئید برای تقویت رنگ دانه‌های پوست و بهبود رشد غدد جنسی هستند. در مطالعه Ezhil و همکاران (۲۰۰۸) گلبرگ‌های گل جعفری در ماهی آکواریومی دم شمشیری مورد ارزیابی قرار گرفت و نتیجه گرفتند، این گلبرگ حاوی رنگدانه لوتئین می‌باشد و به عنوان منبع رنگدانه قابل استفاده است. با توجه به ارزش غذایی کاروتنوئید، می‌توان از آن به‌عنوان مکمل پروتئین در جیره غذایی استفاده نمود. در مطالعه Bell و همکاران (۲۰۱۹) مشخص شد که به جای رنگدانه‌های مصنوعی می‌توان از رنگدانه طبیعی پودر لایستر به عنوان کاروتنوئید در جیره ماهی آکواریومی گلدفیش استفاده کرد. پودر لایستر به‌عنوان منبع پروتئین در جیره غذایی قابل استفاده نیست ولی به لحاظ رنگدانه آستاگزانتین غنی می‌باشد.

بیوفلوک و توده‌های میکروبی از منابع مهم مغذی برای آبی پرورش یافته می‌باشد (Khanjani et al., 2020a,b) و (Khanjani and Sharifinia, 2020). در مطالعه Cunha و همکاران (۲۰۲۰) از تکنولوژی بیوفلوک به‌عنوان منبع کاروتنوئید برای پرورش ماهی آکواریومی گلدفیش استفاده گردید و به این نتیجه رسیدند که سیستم بیوفلوک تجمع رنگدانه‌ها را در ماهی گلدفیش تحریک می‌کند و این اثر با منابع خارجی و افزودن کاروتنوئیدها افزایش می‌یابد.

استفاده از غذاهای زنده به عنوان منبع غذایی مناسب برای تولید ماهیان زینتی

حضور غذاهای زنده برای رشد و توسعه پرورش دوره لاروی در آبی پروری دریایی و آب شیرین ضروری است (Lim et al., 2003). انواع مختلفی از غذاهای زنده ماکرو و میکرو شامل ناپلی آرتیمیا، روتیفرها، کرم خونی، توبی فکس، لارو حشرات، دافنی و آنتن منشعب موینا (Lim et al., 2003) در آبی‌پروری استفاده شده است. روتیفرها به‌عنوان اولین غذای زنده مناسب برای تغذیه دوره لاروی می‌باشد که اندازه کوچک، شنای کند و ارزش غذایی بالایی دارد. روتیفر نوع دریایی *Brachyoniopsis plicatilis* و نوع آب شیرین *B.*

جیره های غذایی حاوی کاروتنوئید منبع اصلی رنگدانه در پوست و عضله ماهی هستند (Chatzifotis et al., 2005). بنابراین، برای بهبود کیفیت رنگ لاشه و پوست لازم است مقدار مشخص کاروتنوئید در جیره وجود داشته باشد. رنگ پوست ماهی به حضور کروماتوفورها که شامل رنگدانه های ملانین، پتریدین، پورین و کاروتنوئیدها می‌باشد، بستگی دارد. ماهی شیشه سایر حیوانات فاقد توانایی بیوسنتز کاروتنوئیدهاست. بنابراین، افزودن کاروتنوئیدها به جیره غذایی ضروری است. معمولاً گیاهان، فیتوپلانکتون‌ها (میکروجلبک)، زئوپلانکتون و سخت‌پوستان کاروتنوئیدها را تولید می‌کنند. غذاهای زنده و طبیعی که در استخرهای پرورش در دسترس هستند، بر رنگدانه‌های پوست تاثیر می‌گذارند. کاروتنوئیدها دارای وظایف متنوعی شامل آنتی‌اکسیدانت، پیش‌ساز ویتامین A، بهبود پاسخ‌های ایمنی، تولیدمثل، رشد، بلوغ و حفاظت از نور می‌باشند. در ماهی آکواریومی گوارامی *Colisa lalia* حضور رنگدانه مصنوعی آستازانتین در جیره غذایی منجر به بهبود رنگ قرمز پوست و تحریک رفتار جنسی می‌شود (Baron et al., 2008). پاسخ ایمنی بهتر، کاهش سوپراکسید دیسموتاز (SOD)، گلوکاتیون پراکسیداز (GTP)، آسپاراتات و آلانین ترانس آمیناز با افزایش غلظت کاروتنوئید در جیره غذایی آبی پرورش یافته مشاهده می‌شود که نشان دهنده ظرفیت آنتی‌اکسیدانی و محافظت از کبد است (Wang et al., 2006). هزینه رنگدانه‌های مصنوعی تحقیق در مورد ترکیبات طبیعی حاوی رنگدانه مانند مخمر، باکتری‌های دریایی، جلبک‌های سبز و حتی عصاره گیاهان را به‌عنوان منبع رنگدانه ترغیب کرده است. مطالعات مختلف نشان داده که جلبک *Chlorella vulgaris* برای بهبود رنگ پوست در ماهیان زینتی مؤثرترین بوده است (Gouveia and Rema, 2005). قابلیت دسترسی بالا و غشای سلولی نازک متغیرهای هستند که به راندمان بالای *C. vulgaris* کمک می‌کنند. در ماهی آکواریومی گلدفیش جلبک *C. vulgaris* و رنگدانه مصنوعی آستازانتین نتایج خوبی در جهت بهبود رنگ پوست نشان داده‌اند (Gouveia and Rema, 2005). در مطالعه Sinha و Asimi (۲۰۰۷) چهار نوع منبع کاروتنوئید طبیعی (اسپیرولینا، گلبرگ‌های گل رز چینی،

مطالعات در زمینه تغذیه ماهیان آکواریومی به منظور تحقق نیازهای غذایی بهینه، عملکرد رشد مناسب، کاهش هزینه‌ها و ضایعات مواد غذایی و به حداقل رساندن آلودگی آب ضروری است که به نوعی اهداف آبی‌پروری پایدار در پرورش ماهیان زینتی دنبال شود. علاوه بر این، ساخت و فرموله سازی جیره غذایی که عملکرد رشد مناسب و تولیدمثل بهینه را فراهم کند و جیره های که حاوی رنگدانه‌های مناسب و کاروتنوئیدها برای تقویت رنگدانه پوست و گوشت هستند، در نظر گرفته شود. با توجه به اهمیت غذای زنده به‌عنوان منبع اسیدهای چرب، پروتئین و ویتامین‌ها، به منظور بهبود تولید غذای زنده و تأمین نیازهای غذایی، انجام تحقیقات در این زمینه بسیار توصیه می‌شود.

منابع

خانجانی، م.ح.، ۱۳۹۸. کاربرد فن‌آوری توده‌ساز زیستی (بیوفلک) در آبی‌پروری با تاکید بر ماهیان زینتی، فصلنامه آبزیان زینتی، جلد ششم، شماره ۲، صص ۳۵ تا ۴۷.

Afzal Khan, M., Jafri, A.K. and Chadha, N.K.,

2005. Effects of varying dietary protein levels on growth, reproductive performance, body and egg composition of rohu, *Labeo rohita* (Hamilton). *Aquaculture Nutrition*, 11(1): 11-17.

Baron, M., Davies, S., Alexander, L.,

Snellgrove, D. and Sloman, K.A., 2008. The effect of dietary pigments on the coloration and behaviour of flame-red dwarf gourami, *Colisa lalia*. *Animal Behavior*, 75(3): 1041-1051.

Bell, N.A., Jeffrey, S., MacIsaac, J.L. and

Colombo, S.M., 2019. The effect of lobster meal on the growth performance and pigmentation of the common goldfish

calcyflorus می‌باشد. غذای زنده دیگر ناپلی آرتمیاست که ارزش غذایی و هزینه تولید بالایی دارد. استفاده از سیستم‌های دکپسوله به جای ناپلی آرتمی و موینا برای پرورش لارو ماهیان آکواریومی اثر بخش بوده است که منجر به عملکرد بهتر رشد، بقاء و مقاومت در برابر استرس می‌شود و از سویی، هزینه تولید آن نیز کمتر می‌باشد. در تغذیه ماهیان زینتی بزرگ آرتمیای بالغ و رشد یافته عملکرد بالایی دارد. عملکرد رشد و بقاء لاروهای دلک ماهی با غذای خشک کنسانتره و ناپلی آرتمی نتایج یکسانی نشان داده است. لاروهای دلک ماهی ۹ روز بعد از هچ، توانایی استفاده از غذای مصنوعی را پیدا می‌کنند (Gordon and Hecht, 2002).

امروزه جیره‌های خشک که در تغذیه لارو ماهیان استفاده می‌شود. معمولاً ارزش غذایی و ترکیباتی مشابه غذاهای زنده دارند که معمولاً شامل جلبک، مخمر، پودر خون، ضایعات کشتارگاهی و پودر ماهی هستند که منبع غذایی کاملی را فراهم می‌کنند.

جلبک، روتیفر و ناپلی آرتمی از غذاهای زنده رایج برای لارو ماهیان آکواریومی به طور خاص برای لاروهای خارج شده از تخم‌های ریز که کیسه زرده آنها سریع جذب می‌شود، هستند که در این دوره سیستم گوارشی به طور کامل توسعه نیافته به همین دلیل استفاده از غذاهای زنده ضروری است (Gordon and Hecht, 2002). در هفته‌های اول پرورش معمولاً تغذیه با غذاهای زنده و مخلوطی از غذاهای زنده و خشک انجام می‌گیرد. با افزایش وزن لارو و اندازه دهان غذاهای با اندازه بزرگتر به لارو داده می‌شود. یکی از مشکلاتی که در پرورش و نگهداری گونه‌های مختلف ماهیان آکواریومی در مخازن وجود دارد این است که تأمین نیازهای غذایی به صورت اختصاصی برای هر گونه خاص با توجه به خصوصیات فیزیولوژیک و مورفولوژیک و همچنین عادات غذایی در یک آکواریوم غیر ممکن است و از اینرو، تأمین جیره غذایی متداول برای پرورش‌دهندگان ماهی زینتی ضروری است.

نتیجه گیری

اطلاعات اندکی در مورد تغذیه، مواد مغذی مورد نیاز و قابلیت هضم در ماهیان زینتی وجود دارد و بیشتر اطلاعات در این زمینه از ماهیان پرورشی گرفته شده است. بنابراین، انجام

- porgy (*Pagrus pagrus*). *Aquaculture Reserch*, 36(15):1517-1525.
- Chong, A.S.C., Hashim, R. and Ali, A.B. 2000.** Dietary protein requirements for discus (*Symphysodon* spp.). *Aquaculture Nutrition*, 6(4):275-278.
- Chong, A.S.C., Hashim, R. and Ali, A.B., 2002.** Assessment of dry matter and protein digestibilities of selected raw ingredients by discus fish (*Symphysodon aequifasciata*) using in vivo and in vitro methods. *Aquaculture Nutrition*, 8(3):229-238.
- Chong, A.S.C., Ishak, S.D., Osman, Z. and Hashim, R., 2004.** Effect of dietary protein level on the reproductive performance of female swordtails *Xiphophorus helleri* (Poeciliidae). *Aquaculture*, 234 (1-4): 381-392.
- Cunha, L.D., Besen, K. P., Ha, N., Uczay, J., Skoronski, E. and Fabregat, T.E.H.P., 2020.** Biofloc technology (BFT) improves skin pigmentation of goldfish (*Carassius auratus*). *Aquaculture*, 522, <https://doi.org/10.1016/j.aquaculture.2020.735132>
- Dawood, M.A.O, Koshio, S. and Esteban, M.A., 2017.** Beneficial roles of feed additives as immunostimulants in aquaculture: a review. *Reviews in Aquaculture*, 1–25. doi: 10.1111/raq.12209
- Elangovan, A. and Shim, K.F., 1997.** Growth response of juvenile *Barbodes altus* fed isocaloric diets with variable protein levels. *Aquaculture*, 158(3-4): 321-329.
- Ezhil, J., Jeyanthi, C. and Narayanan, M., 2008.** Effect of formulated pigmented feed on colour changes and growth of red swordtail, (*Carassius auratus*). *Aquaculture Reports*, 13, <https://doi.org/10.1016/j.aqrep.2019.100187>
- Chatzifotis, S., Pavlidis, M., Jimeno, C.D., Vardanis, G., Sterioti, A., and Divanach, P., 2005.** The effect of different carotenoid sources on skin coloration of cultured red *Xiphophorus helleri*. *Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Science*, 8(1): 99-101.
- Fracalossi, D.M., Allen, M.E., Nichols, D.K. and Oftedal, O.T., 1998.** Oscars, *Astronotus ocellatus*, have a dietary requirement for vitamin C. *Journal of Nutrition*, 128(10):1745-1751.
- Gordon, A.K. and Hecht, T., 2002.** Histological studies on the development of the digestive system of the clownfish *Amphiprion percula* and the time of weaning. *Journal Applied Ichthyology*, 18(2): 113-117.
- Gouveia, L. and Rema, P., 2005.** Effect of microalgal biomass concentration and temperature on ornamental goldfish (*Carassius auratus*) skin pigmentation. *Aquaculture Nutrition*, 11(1): 19-23.
- Hemre, G.I., Mommsen, T.P. and Krogdahl, A., 2002.** Carbohydrates in fish nutrition: effects on growth, glucose metabolism and hepatic enzymes. *Aquaculture Nutrition*, 8(3):175-194.
- Khanjani, M.H. and Sharifinia, M., 2020.** Biofloc technology as a promising tool to improve aquaculture production. *Reviews in Aquaculture*. 1–15. DOI: 10.1111/RAQ.12412.
- Khanjani, M.H., Alizadeh, M. and Sharifinia, M., 2020a.** Rearing of the Pacific white shrimp, *Litopenaeus vannamei* in a biofloc system: The effects of different food sources

- and salinity levels. *Aquaculture Nutrition*, 26(2), 328-337.
- Khanjani, M.H., Sharifinia, M. and Hajirezaee, S., 2020b.** Effects of different salinity levels on water quality, growth performance and body composition of Pacific white shrimp (*Litopenaeus vannamei* Boone, 1931) cultured in a zero water exchange heterotrophic system. *Annals of Animal Science*, DOI: 10.2478/aoas.2020-0036
- Lim, L.C., Dhert, P. and Sorgeloos, P., 2003.** Recent developments in the application of live feeds in the freshwater ornamental fish culture. *Aquaculture*, 227(1-4): 319-331.
- Ling, S., Hashim, R., Kolkovski, S. and Shu-Chien, A., 2006.** Effect of varying dietary lipid and protein levels on growth and reproductive performance of female swordtails *Xiphophorus helleri* (Poeciliidae). *Aquaculture Research*, 37(13), 1267-1275.
- Lochmann, R.T. and Phillips, H., 1994.** Dietary protein requirement of juvenile golden shiners (*Notemigonus crysoleucas*) and goldfish (*Carassius auratus*) in aquaria. *Aquaculture*, 128(3-4): 277-285.
- Lovell, R.T., 2000.** Nutrition of ornamental fish. En: Bonagura J (Ed.), Kirk's Current Veterinary Therapy XIII-Small Animal Practice. W.B. Saunders, Philadelphia, USA; pp. 1191-1196.
- N.R.C., 1993.** Nutrient Requirements of Fish. Washington, D.C, USA. National Academy Press.
- Ortuño, J., Esteban, M.A. and Meseguer, J., 2003.** The effect of dietary intake of vitamins C and E on the stress response of gilthead seabream (*Sparus aurata* L.). *Fish and Shellfish Immunology*, 14(2):145-156.
- Sales, J. and Janssens, G.P.J., 2003.** Nutrient requirements of ornamental fish. *Aquatic Living Recourses*, 16(6): 533-540.
- Sealey, W.M., Barrows, F.T., Casten, M. and Hardy, R.W., 2009.** Dietary protein source and level affects growth in neon tetras. *North American Journal of Aquaculture*, 71(4):320-324.
- Sinha, A. and Asimi, O.A., 2007.** China rose (*Hibiscus rosasinensis*) petals: a potent natural carotenoid source for goldfish (*Carassius auratus* L.). *Aquaculture Research*, 38(11): 1123- 1128.
- Velasco-Santamaría, Y. and Corredor-Santamaría, W., 2011.** Nutritional requirements of freshwater ornamental fish: a review. *Revista Mvz Córdoba*, 16(2): 2458-2469.
- Wang, Y.J., Chien, Y.H. and Pan, C.H., 2006.** Effects of dietary supplementation of carotenoids on survival, growth, pigmentation, and antioxidant capacity of characins, *Hyphessobrycon callistus*. *Aquaculture*, 261(2): 641-648.

The importance of paying attention to the nutritional requirements of ornamental fish

Khanjani M.H.¹; Arbabi N.^{1*}; Sharifinia M.²

*nazemsarkouri@gmail.com

1-Department of Fisheries Science and Engineering, Faculty of Natural Resources, University of Jiroft, Jiroft, Kerman, Iran.

2-Shrimp Research Center, Iranian Fisheries Science Research Institute (IFSRI), Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO), Bushehr, Iran

Abstract

It is important to know the nutritional requirements of ornamental fish to achieve better growth and production performance. In recent years, nutritional information has been obtained about some aquarium species. Also, in some cases, the diet information of these fish can be extracted from the results obtained from farmed fish. Having the right dietary formula for the complementary needs of aquarium fish improves the digestibility of nutrients, meets metabolic needs, and reduces maintenance costs and water pollution. And at the same time feeds the complete formula of sustainable aquaculture goals. In addition, a complete diet follows the goals of sustainable aquaculture. So far, a variety of foods such as milk powder, flakes, slaughterhouse waste, dry food and a variety of live foods including rotifers, *Artemia nauplii*, *Moina*, *daphnia*, *Ceriodaphnia* and algae have been widely used to feed aquarium fish; each has its own nutritional and production value. Considering that the coloring of ornamental fish species is important in the trade of these fish, it is recommended to add pigments and carotenoids to the diet of aquarium fish. The aim of this study was to investigate the specific nutritional requirements to improve production and thus more economical fish farming.

Keywords: Ornamental fish, Protein, Vitamin, Diet, Carotenoid